

Masteropleidingen voor leraren LO

Wat zijn dat nou eigenlijk?

Waarom zou je als docent Lichamelijke Opvoeding nog een masteropleiding gaan volgen? Je bent toch al eerstegraads bevoegd? Toch biedt het merendeel van de ALO's tegenwoordig een masteropleiding aan, die zich richt op gymleraren. Deze opleidingen trekken samen steeds meer studenten, die daarnaast meestal ook al werken als leraar LO. We vroegen de ALO's maar eens hoe dat zit.

TEKST LARS BORGHOUTS

Universiteiten bieden al sinds de invoering van het bachelor-masterstelsel in 2002, masteropleidingen aan die soms (na een schakelprogramma) ook door leraren LO kunnen worden gevolgd. Denk aan bewegingswetenschappen, onderwijskunde of pedagogiek. Hoewel de eerste ALO al in 2009 met een masterprogramma startte, zijn deze over het algemeen nog wat nieuwer en minder bekend. Hogeschool Windesheim heeft een master *Lichamelijke Opvoeding en Sportpedagogiek* en de Hogeschool Arnhem en Nijmegen een master *Sport- en Bewegingsinnovatie*. Zowel Fontys Sporthogeschool als de Hanzehogeschool verzorgen de master *Sport- en Bewegingsonderwijs*. Hanze biedt daarnaast ook nog de master *Talentontwikkeling & Diversiteit* aan. *Lichamelijke Opvoeding Magazine* sprak met vertegenwoordigers van al deze masters.

Wat leert een leraar LO nou in jullie masters? Waarin onderscheidt zich dat van de bacheloropleiding LO?

Mark Jan Mulder (Hanze): "Het accent ligt bij ons op samenwerken en verbinden, onderzoeken en innoveren, en het positioneren en verantwoorden van bewegen en sport in en rondom de school. De opleiding is niet primair gericht op het leren lesgeven in de lichamelijke opvoeding, dat hebben de studenten al geleerd in de bacheloropleiding." Dave Van Kann (Fontys) vult aan: "Studenten leren op een systematische, wetenschappelijk goed onderbouwde manier het LO-curriculum te verbeteren en sport en bewegen een meer centrale positie op school te geven. Bij alle ALO-masters neemt praktijkgericht onderzoek daarbij een belangrijke plaats in. De opleiding onderscheidt

zich echt van de bachelor door meer diepgang, onderbouwing en doorvoering van vernieuwingen in de praktijk."

Corina van Doodewaard (Windesheim):

"Onze master is geen 'Lichamelijke Opvoeding Plus'-opleiding, omdat niet alleen de beweegpraktijken binnen de lessen LO centraal staan, maar juist ook de pedagogische blik op beweegpraktijken binnen allerlei verschillende contexten zoals sport, beleid, gezondheidszorg én onderwijs. We spreken dan ook liever van een Pedagogisch Professional in Bewegingsonderwijs en Sport."

We spreken dan ook liever van een Pedagogisch Professional in Bewegingsonderwijs en Sport

"Wij richten ons niet specifiek op de docent LO," aldus Mark de Niet (HAN). "Het gaat bij onze master Sport- en Bewegingsinnovatie om (sociale) innovaties in het volledige werkveld van sport en bewegen (onderwijs, maar ook gemeenten, verenigingen en bedrijfsleven dat met sport en bewegen te maken heeft). Binnen de master gaat het erom hoe je mensen (professionals en doelgroep) meekrijgt, ideeën gedegen onderbouwt, toetst en daadwerkelijk invoert." De master Talentontwikkeling & Diversiteit van de Hanze richt zich dan wel weer specifiek op leraren, maar niet alleen het bewegingsonderwijs. Mariëlle van den Hul (Hanze): "Onze masterstudenten specialiseren

Foto Hans Dijkhoff

▲ College volgen

zich in het herkennen van talentvol gedrag, het ontwikkelen van leeromgevingen die talentvol gedrag ontlokken en het monitoren van talentontwikkeling. Niet alleen voor een paar uitblinkers, want iedere leerling is talentvol, mits talentvol benaderd.”

Maar als ik het zo hoor dan is het dus meestal niet zo dat je echt een ander vak leert?

Mark Jan Mulder: “Klopt, en dat is eigenlijk bijna nooit zo bij een masteropleiding. Veel van onze studenten vinden het werk wat ze doen erg leuk, maar willen er graag nog meer uit halen, zich verder ontwikkelen. Onze master helpt ze zowel inhoudelijk als ook persoonlijk flinke stappen vooruit te maken.” Corina van Doodewaard: “Wij zien dat ook. In de organisatie waar ze werken worden ze een sparringpartner die meedenkt over organisatorische, pedagogische en vakinhoudelijke zaken vanuit een soort helicopterview. We zien dat afgestudeerden daardoor uiteindelijk vaak meer uitdaging vinden in hun werk.” Mulder: “Ze maken een ontwikkeling door van gymmeester tot gymmaster.” “Toch komen sommigen na hun master wel op een andere plaats terecht, als ze dat willen,” zegt Dave Van Kann. “Als onderzoeker, onderwijsontwikkelaar, of beleidsmedewerker op het gebied van sport- en bewegingsstimulering. Ook zijn meerdere van onze afgestudeerden op een ALO of CIOS gaan werken.”

Hebben jullie, naast een groei in studentenaantallen, ook nog een maatschappelijk doel met de masteropleidingen?

Van Kann: “Nou, voor de studentenaantallen doen we het niet, want ten opzichte van de bachelors zijn die vooralsnog te verwaarlozen. Maar er bestaat een groeiende behoefte aan masteropleiden in het onderwijs, vanuit het besef dat de kwaliteit van het onderwijs staat of valt met de kwaliteit van de leraren voor de

klas. Van scholen, maar ook sportclubs wordt verwacht dat ze steeds meer maatschappelijke thema's oppakken en bijdragen aan de persoonsvorming en socialisatie van kinderen. Daarbij kunnen excellente, masteropgeleide leraren instrumenteel zijn.” Van Doodewaard: “We willen vooral, dat het er voor de leerlingen beter op wordt; minder uitsluiting en segregatie van bepaalde groepen leerlingen, meer betrokkenheid en daadkracht in organisaties”. De Niet: “Onze studenten gaan gedurende hun studie aan de slag met een actueel vraagstuk (in de deeltijd vanuit hun werkomgeving) waarbij sport en bewegen centraal staat, denk aan gebrek aan bewegen, verkeerd bewegen. Vervolgens gaan ze hier gedurende de opleiding een oplossing voor zoeken en uitvoeren, waarbij de docent LO geregeld juist buiten het onderwijs oplossingen ziet. Het doel is dus juist om maatschappelijke impact te creëren.”

In veel andere landen worden er aan universiteiten zowel bachelors als masters in de lichamelijke opvoeding aangeboden. Soms moet je zelfs een master halen voor een bevoegdheid. In Nederland geldt voor veel andere schoolvakken dat aan een master de eerstegraadsbevoegdheid is gekoppeld. Denken jullie als ALO's die een master aanbieden, dat de regeling rondom eerstegraadsbevoegdheid bij LO daardoor op termijn gaat veranderen?

Van den Hul: “Het stelsel van bevoegdheden lijkt wel in lood gegoten. Vanwege juridische en politieke verbindingen vermoed ik dat daar maar traag verandering in kan komen.” Mulder: “Deze masters zijn ook niet gericht op het verkrijgen van een onderwijsbevoegdheid...” De Niet: “De master geeft inderdaad verdieping in het vak, maar de bevoegdheid zal geregeld blijven zoals die is denk ik.” “Ik denk ook niet dat daar verandering in zal komen,” valt Van Doodewaard hem bij, “Ik denk wel dat er misschien een soort onderscheid in junior en senior docenten zou kunnen ontstaan, maar dat heeft niets te maken met hoe de bevoegdheid nu geregeld is, dus niet gekoppeld aan een bepaalde doelgroep”. Van Kann: “De eerstegraads bevoegdheid staat ook wat ons betreft los van de masteropleiding. Het bevoegdheidsvraagstuk gaat om lesgeefkwaliteiten, dat moet worden geborgd door kwalitatief hoogwaardige ALO-bacheloropleidingen. Anders dan bij cognitieve vakken bestaat er geen reguliere LO op 'bovenbouw havo/vwo-niveau'.

In hoeverre gaat het er bij jullie masteropleidingen, los van de inhoud, nou anders aan toe dan bij de bachelors?

Van Kann: “Het begint bij de docenten. Bij onze master Sport- en Bewegingsonderwijs zijn alle docenten gepromoveerd aan een universiteit en ze zijn in ons lectoraat actief betrokken bij praktijkonderzoek. Maar ze zijn daarnaast ook

betrokken in de bacheloropleiding LO. Wij hebben gemerkt dat we door die combinatie aantrekkelijk zijn voor hooggekwalificeerde docenten, die anders misschien niet bij de ALO waren komen werken." Mulder vult daarop aan: "Het gaat bij ons om vakprofessionals, gepromoveerden en docent-onderwijskundigen die in staat zijn om op dit niveau de begeleiding te verzorgen. Maar deze docenten en lectoren verzorgen ook bij ons daarnaast nog regelmatig lessen en workshops in de bacheloropleiding." Van Doodewaard, instemmend: "Juist die mix van collega's die de brug slaan tussen de beweegpraktijk en de wetenschap, maakt masterteams zo krachtig." Van den Hul: "Omdat het om kleine opleidingen gaat, gaat het bij al deze masters ook om kleine docententeams, die de studenten goed leren kennen. Bij onze master zijn we met een klein vakoverstijgend team van twaalf docenten uit diverse disciplines en achtergronden zoals de pedagogiek, toegepaste psychologie en sportstudies." De Niet: "Doordat we met een klein docententeam werken, is er veel individuele aandacht en maatwerk mogelijk. We vinden het belangrijk dat de docenten vertegenwoordigen waar we voor opleiden. Gepromoveerde docenten, hybride docenten, docenten die verbonden zijn aan lectoraten. Het samen met de studenten vormgeven van het programma en het just-in-time onderwijs maken het echt anders dan het bacheloronderwijs."

Maar gebruiken jullie in de masters bijvoorbeeld ook andere werkvormen?

De Niet: "We staan vooral heel dicht bij de werkomgeving van de student, zeker in de deeltijdopleiding. Ze werken daar aan grotere opdrachten die direct gekoppeld zijn aan de eigen beroepspraktijk. Vaak zijn dat samenwerkingsopdrachten, waarbij wel de individuele vraagstukken centraal staan." Van Doodewaard: "De eigen context staat zo veel mogelijk centraal. De toetsopdrachten krijgen vorm in verslagen en presentaties, die vaak ook in de eigen beroepscontext zijn gesitueerd. En we werken in zelflerende teams (ZLT), dat past beter bij de masterdoelgroep dan bij de bachelors." "Doordat het kleinere klassen zijn," merkt Van Kann op, "werken we tijdens lesdagen veel in kleine groepen en is er veel interactie met inhoudsexperts. En omdat iedereen al werkervaring heeft, kunnen studenten die ervaring ook nog eens goed met elkaar uitwisselen." Mulder: "Ja, kleine, zelfstandige groepen, en veel integratie met de eigen praktijk. Wij kiezen ook heel nadrukkelijk voor niet-directieve vormen van begeleiding. De begeleiding in de 'community of learners', zoals wij de werkgroepen bij onze master noemen, is erop gericht dat de professionals die onze studenten al zijn, samen zoeken naar oplossingen voor praktijkvraagstukken. De theoretische verdieping komt van inspiratiesessies waarin

dilemma's naar voren worden gehaald om deze met elkaar verder uit te diepen."

Jullie stralen wel allemaal een soort trots uit over jullie masteropleidingen, zo lijkt het.

Van Kann: "Masteropleidingen aan de ALO's zijn natuurlijk nog relatief nieuw, hoewel wij bij Fontys al in 2009 zijn gestart. Maar dat er jaarlijks een groep geïnspireerde en enorm betrokken leraren LO een mastertitel bij ons haalt en het werkveld daarna daadwerkelijk aan het verbeteren is, dat vind ik echt wel heel gaaf. We zien velen van hen ook terug in mooie functies, we lezen over hun innovaties in vakbladen of soms zelfs in internationale wetenschappelijke artikelen." Van den Hul: "De integratie met het praktijkonderzoek is ook wel echt iets waar we trots op kunnen zijn, denk ik. Wij werken bijvoorbeeld goed samen met de onderzoeksgroep 'Curious Minds' van de Hanzehogeschool waar onze lectoren Remo Mombarg (Bewegingsonderwijs en Jeugdsport) en Hendrien Steenbeek (Leren en Gedrag) een prominente rol in hebben. Ook zijn zij nog verbonden met de Rijkuniversiteit Groningen. Die integratie van de masters met de lectoraten zie je bij alle ALO's. Zo borgen we ook kwaliteit op inhoud."

Ze werken daar aan grotere opdrachten die direct gekoppeld zijn aan de eigen beroepspraktijk. Vaak zijn dat samenwerkingsopdrachten, waarbij wel de individuele vraagstukken centraal staan

Van Doodewaard: "De collegiale en betrokken sfeer in de opleiding, de expertise en kwaliteiten van het docententeam, studenten die ook na hun afstuderen aan het curriculum blijven bijdragen, de internationale masterreizen... dat is echt tof." De Niet vult aan: "We leveren studenten af die tijdens de opleiding al hun nieuwe vaardigheden ingezet hebben, waarmee direct maatschappelijke impact gegenereerd wordt. Uiteraard zijn we daar trots op."

Als een leraar LO die dit leest nou meer wil weten, wat moet die dan doen?

Van Kann: "De verschillende masteropleidingen zijn te vinden via hun eigen websites, maar ook via de site van ALO Nederland (www.alo.nl/aanbod-alos) Wanneer je als leraar een master wilt gaan volgen, kun je de kosten daarvan grotendeels terugkrijgen via de lerarenbeurs, die ook nog eens een aantal uren vervanging betaalt aan je werkgever." Van Doodewaard: "Sowieso heb je als leraar volgens de cao recht op scholing, die voor een deel gefaciliteerd moet worden in tijd en geld door je werkgever. Ik zou zeggen, kom vooral op gesprek bij open avonden of meeloopdagen!"

Contact

l.borghouts@fontys.nl

Kernwoorden

bachelor, master, onderzoek